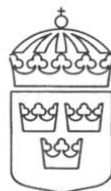

Riksdagens protokoll

1993/94:64

Tisdagen den 22 februari

Kl. 14.00 – 14.58

Protokoll
1993/94:64

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollen för den 15 och 16 februari.

2 § Svar på fråga 1993/94:353 om bensin och miljö

Anf. 1 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Magnus Persson har frågat mig om jag avser att återkomma med förslag som stöder användandet av en lägre bensenhalt.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag lämnat förslag till miljöklasser för bensin i syfte att gynna användningen av sådan bensin som är mindre skadlig för hälsa och miljö än dagens kvaliteter. Förslagen har remissbehandlats.

Regeringen har redan vidtagit ett antal åtgärder för att minska bensinens påverkan på hälsa och miljö. Bl.a. har skatteskillnaden mellan blyad och blyfri bensin ökats. I dag har den blyade bensinen en mycket liten del av marknaden. Regeringen redovisar inom kort i en proposition det fortsatta arbetet för att få till stånd en total övergång till oblyad bensin. I propositionen anges att regeringen under år 1994 efter genomförd notifieringsprocess kommer att ändra förordningen om motorbensin i detta syfte.

Bensinens påverkan på hälsa och miljö måste dock minskas ytterligare. En lägre bensenhalt är en viktig åtgärd i detta avseende. Det är glädjande att bättre bensin redan finns på marknaden. Det visar att det finns förutsättningar att minska skadorna på hälsa och miljö. Regeringen bereder för närvarande Naturvårdsverkets förslag till åtgärder.

Anf. 2 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min fråga till miljöministern. Svaret andas rätt välvillig behandling av frågorna. Anledningen till att jag ställde frågan var och är den utveckling som finns på marknaden.

Professorn i organisk kemi, Oliver Lindqvist, menar att det viktigaste resultatet om vi skulle övergå till användningen av denna typ av bensin är att katalysatorernas livslängd ökar samtidigt som utsläppen av kväveoxider och kolväte minskar betydligt. Det är just utsläpp av svaveloxider, kväveoxider och kolväten som är de överskuggande miljöproblemen. Det visar också att

inte minst miljöförvaltningen i Stockholms kommun har varit på bettet. De vill så snabbt som möjligt övergå till den här typen av bensin.

Jag tolkar svaret så att statsrådet och regeringen mer eller mindre tillmötesgår Naturvårdsverkets, och andra instansers, strävan för ett snabbt påskyndande för att underlätta för detta. Jag förutsätter då att regeringen ändrar förordningen i den riktningen.

Fru talman! Det är inte bara bilarna som berörs, utan även, och det är viktigt, husfasader, statyer, m.m. Inte minst arbetsmiljön berörs. De som jobbar med det här, inte minst bilelektrikerna och bilmekanikerna, men även kunder som arbetar med bensin då de tankar sin bil eller har garage, o.s.v. berörs.

Fru talman! Det finns många faktorer som talar för att regeringen skall skynda på. Jag är medveten om att det har gjorts vissa åtgärder, men nu gäller det att handla snabbt, herr miljöminister. Jag hoppas att det inom kort ligger ett förslag på riksdagens bord.

Anf. 3 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är riktigt att vi i ett tidigt skede har valt en strategi som innebär miljöklassning av olika sorters drivmedel och av fordon. Båda de här två vägarna är nödvändiga eftersom de måste samspela med varandra.

Det senaste som har inträffat på fordonssidan är att NUTEK har gått ut med ett upphandlingsförslag om t.ex. el/hybridbilar med statligt stöd. Det var också av det skälet som vi uppdrog åt Naturvårdsverket att utreda de mer tekniska frågorna som har att göra med förordningen om motorbensin och därtill hörande problemställningar.

Nu har vi alltså materialet i departementet, och vi har inte för avsikt att vänta på någonting. Vi har fått in remissvaren, och nu arbetar vi för högttryck för att få fram ett förslag.

Däremot är det ganska naturligt att jag inte i det här skedet, innan jag själv ens har hunnit få föredragningen av hela materialet, skulle kunna utlova en exakt lösning på problemet. Det handlar om att så snabbt som möjligt få fram förslaget. Jag vill gärna ha sagt att det är bra att marknaden rör på sig. Det sade jag också i frågesvaret.

Anf. 4 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Det som miljöministern säger visar ett ekonomiskt perspektiv. Detta är en ekonomisk fråga. Jag har viss förståelse för att statsrådet i dag inte kan ge ett konkret besked. Men jag tror att det finns många faktorer inte minst i de befolkningstäta områdena, som Stockholm, Västerås, Karlstad, Göteborg och Malmö, där det är viktigt att man får klara besked och klara signaler från regeringen.

Nu får vi avvakta den fortsatta hanteringen. Jag förutsätter att man så snabbt som möjligt påskyndar hanteringen så att denna typ av klassificering kan ändras. Det finns både miljö- och arbetsmässiga skäl som är tillräckliga för att vi skall kunna ro hem skutan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 5 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Lena Klevenås har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att svenskt kärnbränsle i Sellafield inte skall upparbetas.

Den svenska politiken när det gäller använt kärnbränsle är inriktad på direkt slutförvaring utan upparbetning. Om detta råder det en bred enighet i riksdagen. Tanken på att upparbeta svenskt kärnbränsle i Storbritannien är emellertid av betydligt äldre datum än den nuvarande politiken. Redan 1965 påbörjade OKG AB diskussioner med dåvarande UK Atomic Energy Authority om ett upparbetningskontrakt. Den 28 november 1969 undertecknade OKG AB och UKAEA ett kontrakt som omfattade 140 ton uran. Två år senare överfördes kontraktet på British Nuclear Fuels plc (BNFL) som numera driver verksamheten vid Sellafield.

Totalt har OKG AB levererat 785 bränsleelement med ett ursprungligt uraninnehåll på 139 ton. Vid fem olika tillfällen har regeringar med varierande politisk sammansättning beviljat tillstånd för utförsel av delmängder av det använda och kontrakterade kärnbränslet till Storbritannien, nämligen den 20 mars 1975, den 20 maj 1976, den 14 juni 1979, den 14 augusti 1980 och den 25 juni 1981. Enligt kontraktet avgör BNFL när bränslet skall upparbetas. Enligt en uppgift planeras detta ske omkring år 2000.

Kontraktet mellan OKG AB och BNFL är ett civilrättsligt avtal tecknat mellan två enskilda parter. Den svenska regeringen kan därför inte direkt, påverka ett beslut om upparbetning av det svenska materialet. Ett agerande kräver således medverkan av kontraktsparterna. Inom departementet pågår dock överväganden om vilka åtgärder som är möjliga.

Anf. 6 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret, även om det inte innehöll svaret på min fråga som var vilka åtgärder miljöministern tänker vidta. Att överväganden pågår tycker jag inte är något svar. Jag hoppas att de här övervägandena kommer att leda till konkreta och kraftfulla åtgärder från regeringens sida. Det är helt nödvändigt.

Det är tragiskt att upparbetningsanläggningen i Thorp i Sellafield kunde starta med upparbetningen av utbränt kärnbränsle den 17 januari – samma dag som den andra förhandlingen om icke-spridningsavtalet satte i gång. Omfattningen av upparbetningen i de nya anläggningarna som kommer att sätta i gång under 1990-talet i Frankrike, Storbritannien och Japan leder till att man på detta sätt år 2010 kommer att producera mer plutonium än vad som finns i hela världens kärnvapenarsenal.

Plutonium är ett av de giftigaste ämnena i världen. Från den gamla anläggningen i Sellafield har närmare ett halvt ton plutonium läckt ut i havet. När den nya upparbetningsanläggningen Thorp kommer i gång räknar man med att de radioaktiva utsläppen tiofaldigas. Stränderna runt den irländska sjön är redan smittade med radioaktivitet. Också cancerriskerna ökar med den nya anläggningen.

Jag förstår inte varför Sverige inte tvingar OKG AB att ta tillbaka det svenska kärnbränslet. Riksdagen är ju enig om att det inte skall ske någon

Svar på frågor

upparbetning av svenskt kärnbränsle. Jag känner till att ifrågavarande kärnbränsle fraktades från Sverige till Sellafield innan detta principuttalande gjordes. Jag upprepar därför min fråga till miljöministern: Vad tänker miljöministern göra för att ta tillbaka kärnbränslet till Sverige, så att det inte blir upparbetat? Vilka påtryckningar kan göras på OKG AB för att bränslet inte skall upparbetas?

Anf. 7 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Miljö- och naturresursdepartementet, dvs. den svenska regeringen, och Nordiska ministerrådet har vid upprepade tillfällen under år 1993 skrivit till de engelska myndigheterna. Jag antar att Lena Klevenås känner till det. I dessa skrivningar har de problem som Lena Klevenås här nämner vad gäller upparbetningen påpekats. Det har inte gett något resultat. Anläggningen kommer att startas. Den har givits vederbörliga tillstånd.

Att jag inte svarar på själva frågan beror på att regeringen inte har någon *direkt* möjlighet till påverkan. Lena Klevenås begär alltså att jag, till följd av ett avtal som träffades på 1960-talet, skall tala om vilka åtgärder regeringen kan pröva för att stätta press på OKG AB. Jag tänker inte villfara det önskemålet.

Jag hoppas naturligtvis att OKG AB inte skall behöva pressas. Jag hoppas att man skall förstå att regeringens inställning utgör en del av Sveriges samlade politik, som innebär vissa politiska och etiska regler. Om vi har motarbetat tillkomsten och starten av upparbetningsanläggningen Thorp och om Sverige som nation numera har en annan politik när det gäller upparbetning av använt kärnbränsle får man försöka lösa detta problem i överläggningar mellan företaget, och regeringen, eller part som regeringen utser.

Det är mitt officiella svar. Om problem i en sådan hantering uppstår, återkommer regeringen till det när så blir aktuellt.

Anf. 8 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! I en uppvaktning som Greenpeace gjorde av Olof Johansson den 16 december framkom att miljöministern anser att det är OKG AB som skall bryta avtalet och att regeringen inte kan göra det. Jag förstår det. Men VD:n i OKG AB, Rolf Gullberg, påstår att han inte kommer att ta några som helst initiativ för att bryta kontraktet. I ett sådant läge måste regeringen sätta press på OKG AB på något sätt. Regeringen måste också vidta åtgärder för att kunna ta hem bränslet till Sverige, vilket kommer att kosta pengar.

Jag har också fått veta att miljöministern vid denna uppvaktning sade att regeringen kan medverka till att ställa pengar till förfogande ur Finansieringsfonden när det gäller kärnbränsleavfall, för att bekosta återtransport till och förvaring i Sverige på samma villkor som för allt annat avfall. Jag förmodar att det är möjligt för regeringen att åtminstone klart uttala detta.

Anf. 9 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Regeringen har redan diskuterat hur man skulle kunna hantera frågan i den delen. När ett svenskt företag i god tro sluter ett avtal – i en situation där nuvarande restriktioner vad gäller upparbetning inte förelig-

ger – är det ganska naturligt att det företaget inte skall straffas för det. Där-
emot handlar det om ifall det finns en god vilja att mot ersättning leva upp
till dagens svenska politik, en politik som alltmer håller på att bli en interna-
tionell politik.

Jag kan gärna föra diskussionen ett steg ytterligare. Komplikationerna är
ju inte slut i och med att det sker en upparbetning. Jag påpekar det om det
till äventyrs är någon som tror det. Det som händer efter upparbetningen är
det viktiga.

Anf. 10 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Låt mig komplettera med att ställa frågan vars svar jag förmo-
dar att miljöministerna tänkte ge, nämligen: Vad skall det upparbetade kärn-
bränslet användas till, och var skall det användas? Jag förmodar att miljömi-
nistern kan bekräfta att det inte kommer att användas i svenska kärnkraft-
verk. Vad skall vi då ha det till?

Jag är mycket medveten om att detta oavsett vilken regeringen vi än har,
kommer att bli ett problem. Frågans hantering är viktig – oavsett parti.

Låt mig även fråga: Hur kommer detta problem att lösas om Sverige blir
medlem i den europeiska unionen? Vi måste väl först klara ut hur det
svenska kärnbränslet skall hanteras och vad vi kan göra med det innan Sve-
rige blir medlem. Om vi inte gör det får Sverige en annan motpart än Storbri-
tannien, nämligen hela Euratom med alla de regler och komplikationer som
det medför.

Anf. 11 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är inte nog med det! Från början är detta använda kärn-
bränsle amerikanskt uran. Det betyder att Sverige är bundet till ameri-
kanska bestämmelser när det gäller att flytta ifrågavarande kvantitet. Bind-
ningar till andra stater finns oavsett konsekvenserna av ett eventuellt svenskt
medlemskap i EU.

Efter det att en sådan här kvantitet av utbränt kärnbränsle upparbetats
erhåller man en inte så liten kvantitet plutonium. Det är problemet. För att
det skall kunna komma till användning förutsätter det att plutoniumet går
till en bränslefabrik, förmodligen en bränslefabrik i Belgien för bränslepro-
duktion – i Sverige finns det inte någon sådan fabrik. Det handlar då om
plutoniumerikat uranbränsle, som är giftigare och farligare än normalt
bränsle. Det betyder i sin tur att det krävs tillstånd från regeringen för att
man skall kunna fortsätta den vägen.

Denna fråga kanske inte lämpar sig för en frågedebatt. Frågan är nämligen
större än så. Men jag vill nämna att komplikationerna inte slutar i och med
upparbetningen; komplikationerna börjar då. Det skall OKG AB ha klart
för sig, och det har man på OKG AB.

Anf. 12 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Jag håller med miljöministern om att problemen bara börjar
vid en upparbetning. Enbart de 140 ton uran som Sverige har lagrade i Sella-
field sedan 20 år ger 900 kg plutonium. Det är oansvarigt att inte agera kraft-
fullare, både mot miljön och mot de engelska barnen. Sverige borde ta till-

baka sitt kärnbränsle. Kanske skulle även andra länder kunna efterfölja ett sådant exempel, så att upparbetsanläggningen Thorp inte blir lönsam. Det vore en välgärning. I denna fråga krävs alltså ett kraftfullt och tydligt agerande från regeringens sida.

Anf. 13 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Lena Klevenås skall vara försiktig med valet av ord. Det är inte den nuvarande regeringen som ställt oss i den situation som vi nu befinner oss i. Allt det som Lena Klevenås nu säger borde i så fall ha hanterats av tidigare regeringar. Det gjordes dock inte. Det visar att man antingen inte ville göra något eller att man inte förmådde.

Det betyder att denna fråga inte är så enkel. Det är också fel att skapa intrycket att de gamla låsningarna är enkla att lösa upp. Det handlar inte enbart om ett kraftfullt agerande; det handlar om att inte direkt ha medlen till sitt förfogande, som jag sagt i mitt skrivna svar. Det krävs ett indirekt agerande för att kunna lyckas.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1993/94:358 om gränskontrollen

Anf. 14 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat utrikesministern vad regeringen avser göra för att den nordiska passfriheten även i fortsättningen skall gälla alla svenska medborgare. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Den nordiska passkontrollöverenskommelsen gäller mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge sedan år 1958. Island tillträdde överenskommelsen 1965.

Överenskommelsens huvudprincip är att alla skall tillåtas resa direkt från ett nordiskt land till ett annat över ett godkänt gränsövergångsställe utan att genomgå passkontroll. En sådan kontroll skall i princip endast behöva företas vid respektive nordiska lands yttergräns, som därmed utgör ett gemensamt ansvar för de nordiska länderna. Den fulla fria rörligheten gäller nordiska medborgare. I överenskommelsen finns dock ambitionen uttalad att inom Norden underlätta rörligheten även för icke nordiska medborgare som har uppehållstillstånd i något av de nordiska länderna. Om ett nordiskt land medgivit viseringsfrihet för medborgare i ett tredje land innebär detta emellertid inte att en sådan person fritt kan resa in i övriga nordiska länder. Varje nordiskt land har möjlighet att vid sin gräns stickprovsvis kontrollera in- och utresande personer från eller till annat nordiskt land för att tillförsäkra sig att reglerna följs.

Tillämpningen av överenskommelsen följs upp av respektive lands centrala utlänningsmyndigheter, i vårt fall Invandrarverket, vid det Nordiska Utlänningsutskottets möten. Senast vid utskottets möte i oktober 1993 informerade Danmark att man utfört stickprovskontroller vid den svensk-danska gränsen för att förhindra inresa i Danmark från Sverige av tredjelandsmed-

borgare utan resedokument och/eller giltiga visa. Utskottets nästa sammanträde äger rum i april i år.

Det är fråga om stickprovsvisa kontroller för att kontrollera inresa i Danmark från Sverige av personer som inte omfattas av den nordiska passfriheten. Det är således inte fråga om en inskränkning i passfriheten för nordiska medborgare. Jag förutsätter emellertid att frågan om stickprovens omfattning tas upp i det Nordiska Utlänningsutskottet.

Prot. 1993/94:64
22 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 15 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag blev mycket upprörd när jag läste i Dagens Nyheter att gränskontrollen skall skärpas. De som skall utsättas för denna kontroll är personer som inte har nordiskt utseende. Att man på grund av sitt utseende skall utsättas för kontroller kan jag inte tolka på annat sätt än som en form av rasism.

Statsrådet sade i sitt svar att passfriheten skall i princip gälla alla personer. Detta gäller inte fullt ut för icke-nordiska medborgare, men ambitionen är att även de skall omfattas av passfriheten. Men även svenska medborgare kommer att på grund av sitt utseende att drabbas av denna kontroll.

Jag har fått brev och telefonsamtal från olika personer som är mycket upprörda. Det är personer som har svenskt medborgarskap men som har ett icke-nordiskt utseende. Jag har fått brev från en man vars sambo är "svart". Hon har bott i Sverige i elva år och varit svensk medborgare i sex år. Hon jobbar inom hemtjänsten och är mycket uppskattad där. Men vid ett tillfälle vid gränsen när hon var "på väg hem" frågade den kvinnliga polisen efter hennes pass. Vidare frågade polisen om hon var svensk medborgare. Brevskrivaren säger att hans väninna hänvisade till passet och att polisen svarade att det kanske inte var äkta och att hon skulle säga något på svenska. Det var en väldigt förnedrande situation för dessa personer.

Jag menar att denna extra kontroll gäller svenska medborgare med icke-nordiskt utseende. De skall bevisa att de inte behöver ha pass. På det sättet blir det fråga om diskriminering. Även om dessa personer har rätt till fri rörlighet kommer de i fortsättningen inte att få det.

Mina egna barn har ett icke-nordiskt utseende. Skall de behöva ha passen med sig när de skall resa till Danmark?

Anf. 16 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Överenskommelsen innebär att det är tillåtet att göra stickprovskontroller. Då skall det vara fråga om stickprovskontroller och inte någon generell regel om att vissa skall utsättas för kontroller. Självfallet måste denna hantering utföras med omdöme. Det gäller naturligtvis på både den svenska och den danska sidan.

Sedan går det inte att bortse från att det finns litet av Moment 22 i detta. Nordiska medborgare får åka mellan länderna och behöver inte ha pass med sig. De har rätt att vistas i ett annat nordiskt land utan pass. Men vid en stickprovskontroll skall de visa att passfriheten kan tillämpas, dvs. de skall på något sätt visa att de är nordiska medborgare. Det kan i och för sig ske på annat sätt än att man regelmässigt måste ha passet med sig. Där är frågan hur dessa stickprovskontroller skall hanteras.

Jag utgår från att det Nordiska Utlänningsutskottet skall ta upp dessa frågor. Ingela Mårtenssons fråga gäller inte bara hur Danmark tillämpar dessa rutiner utan även hur Sverige gör det.

Anf. 17 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Ja, då har vi frågan om stickprovskontroller. Vad jag har förstått är det inte fråga om stickprov. I så fall skulle vem som helst kontrolleras, även den med nordiskt utseende. Det skall vara fråga om riktiga stickprov. De skall inte vara diskriminerande.

I brevet till mig skriver denna person att hanteringen av denna kontroll av hans väninna var det obehagligaste han hade varit med om. Han skriver "att man således skulle vilja att passpolisens träning och rutiner granskas samt att i fortsättningen avsevärt större hänsyn tas till människovärdet hos dem med icke-nordiskt utseende".

Dessa frågor är viktiga, inte minst i diskussionen om hur rasism skall motverkas. Då skall det inte tillåtas att personer särbehandlas vid gränsen just på grund av deras utseende. Det kan ju finnas tyskar som ser ut som skandinaver. De behöver alltså inte heller ha pass, medan andra svenska medborgare, t.ex. sådana som adopterats, måste ha pass på grund av sitt icke-nordiska utseende.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1993/94:365 om bidraget till ungdomspraktikanter

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Monica Öhman har frågat mig om det är korrekt att finansieringsbidraget för ungdomspraktikanter uppgår till 1 000 kronor per månad i de fall praktikanter påbörjat sin första sexmånadersperiod före den 1 januari 1994 och sedan övergår till en fortsatt praktik hos samme arbetsgivare.

Regeringen avser att nu på torsdag förtydliga reglerna för ungdomspraktik. Det innebär att finansieringsbidraget skall vara 3 000 kronor per månad om praktik som påbörjats före den 1 januari 1994 förlängs fr.o.m. den 10 mars 1994.

Anf. 19 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Jag får tacka för svaret.

Jag kan konstatera att jag har läst författningen rätt. I den gällande författningen framgår det att det är fråga om 1 000 kronor för ungdomarna.

Det är beklagligt att problemet har uppstått. Många ungdomar har påbörjat sin praktik under hösten. De kanske har fått ett löfte av sina arbetsgivare att de kan få vara kvar en period till. Nu kanske arbetsgivarna börjar fundera över om de verkligen har råd att ha kvar de unga. Det betyder att de kostar 3 000 kronor i månaden.

Riksdagen fattade beslut om att införa finansieringsavgift så sent som i december månad. När framtiden för ungdomarna på arbetsplatserna har disku-

terats har arbetsgivaren inte känt till att det kommer att tas ut en finansieringsavgift.

Jag är rädd för att många ungdomar kanske inte får möjlighet att fortsätta i och med att kostnaden blir så hög som 3 000 kronor i månaden.

Prot. 1993/94:64
22 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Först och främst håller Arbetsmarknadsverket på med en stor informationskampanj som skall klargöra de nya reglerna och ett antal viktiga åtgärder som skall vidtas.

Det har visat sig vid de samtal som jag har haft med aktiva arbetsförmedlare av ungdomspraktikplatser att systemet med 1 000 kronor går bra i företagen. Därefter är 3 000 kronor efter max sex månaders praktik att betrakta som ett steg in i ordinarie arbete. Jag ser för min del hellre att man byter ut detta mot rekryteringsstöd och ordinarie anställning, men det har här öppnats en alternativ väg.

Jag är också övertygad om att konjunkturerna nu är sådana att ungdomspraktikanter kommer att få rätt hyggligt med jobb efter genomförd åtgärd.

Anf. 21 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Att vi socialdemokrater inte precis har applåderat bidraget till ungdomspraktikanter är väl känt, och jag hälsar med tillfredsställelse om även arbetsmarknadsministern börjar diskutera i termer av rekryteringsstöd, vilket faktiskt var vad vi socialdemokrater föreslog.

Det som jag nu ser som ett problem är de ungdomar som är inne i systemet. Jag har haft samtal med ungdomar och med arbetsgivare. Jag har talat med arbetsgivare som klart säger att de när de anställde en ungdomspraktikant inte behövde betala något finansieringsbidrag och att det efter beslutet i december, som kom som överraskning för dem, innebärande att de måste betala 3 000 kr i månaden, inte är säkert att man kan ha kvar vederbörande. Det är detta som oroar mig.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! De som gjorde avslut före nyåret är egentligen ändå rätt gynnade. De behöver inte betala någon avgift för den tid som avtalet gäller. Är de i ett läge där de ser möjligheten att utveckla företaget, bör en avgift om 3 000 kr eller rekryteringsstödsmodellen vara överkomliga alternativ.

Anf. 23 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Det är inte så stor idé att vi fortsätter denna debatt. Jag konstaterar att det kanske blir bekymmer i detta sammanhang. Men jag vill också klart uttrycka att jag hoppas att reglerna i framtiden kan ses över, så att det inte uppstår oklarheter, eftersom sådana skapar många problem.

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det hoppas också jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1993/94:356 om ett skånskt regionförbund

Anf. 25 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att undvika att frågan om Skåneparlamentet hamnar i långbänk.

Regionberedningens förslag i betänkandet Västsverige och Skåne – regioner i förändring (SOU 1993:97) innebär att kommuner och landsting i Skåne och i den västsvenska regionen skall få möjlighet att bilda regionförbund för samverkan i regionala utvecklingsfrågor. Förslaget är utformat så att en sådan samverkansmodell skall kunna prövas även i andra regioner. Det har därför varit föremål för ett brett remissförfarande. Remisstiden har helt nyligen gått ut.

I Civildepartementet bereder vi nu förslaget. Jag delar Bengt Harding Olsons uppfattning om det angelägna i att underlätta för ett regionalt utvecklingsarbete. Bland remissyttrandena finns dock en hel del invändningar som gör att vissa frågor måste övervägas ytterligare. Det gäller bl.a. förslaget att kommuner skall kunna tvingas ingå i ett regionförbund. De gäller också valsystemet och kommunernas representation. Även frågan om statliga uppgifter skall omfattas av förbundets verksamhet kan behöva övervägas ytterligare. Inriktningen för vår beredning av frågan är dock att ett förslag skall kunna läggas fram för riksdagen i tid för att det skall vara möjligt att tillämpa från den 1 januari 1995 som Regionberedningen har föreslagit.

Anf. 26 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag får tacka så mycket för svaret. Skåne vill naturligtvis slå ihop sina två län till en region. Motivet till detta är ganska enkelt: den nuvarande länsindelningen är onaturlig, opraktisk och fördyrande.

Man kan säga att vi har en regional röra i Skåne. Förutom två länsstyrelser har vi tre landsting, två kommunförbund, otaliga mellankommunala organ och 33 kommuner. Allt detta försvårar naturligtvis konstruktiva helhetslösningar. I den europeiska framtiden handlar det om regionernas Europa, och där vill Skåne vara med.

Det förslag som vi nu diskuterar har framlagts av den parlamentariska kommittén Regionberedningen. Den har enhälligt föreslagit en försöksverksamhet med ett skånskt regionförbund, något som har fått starkt stöd i Skåne dels från den s.k. fempartsgruppen, dels från nästan alla kommuner i remissförfarandet, även om det, som statsrådet antydde, också finns några invändningar.

Vad som nu behövs är en snabb handläggning, ett snabbt och positivt regeringsbeslut. Det får inte bli några långbänkar för Skåne. Jag noterar med tacksamhet att statsrådets svar andas en positiv inställning till ett regionalt utvecklingsarbete. En önskvärd inriktning för beredningen är att beslut fattas i så god tid att verksamheten kan starta den 1 januari. Jag behöver dock litet av kompletterande information.

Jag tänker som skåning självfallet inte avkräva statsrådet någon avsiktsförklaring om beslutets innehåll, men jag skulle önska att jag kunde få ett preciserat besked om tidpunkten för beslutet. Det råder nämligen viss oklar-

het om när propositionen kommer. Jag efterlyser ett klart besked på den punkten.

Prot. 1993/94:64
22 februari 1994

Anf. 27 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Jag håller med om att det behövs en effektivare samordning av den offentliga verksamheten i Skåne. Jag vet också att det lades fram förslag om startande av en försöksverksamhet. Vi har sedan dess genomfört en bredare remissrunda, och det har i den kommit fram ett antal invändningar.

Jag kan nog instämma i att det är en mycket stor enighet i Skåne, men remissvaren ger ändå en ganska splittrad bild. Man är tveksam till valsystemet, bl.a. till inblandning av elektor. De små kommunerna är oroliga för att de inte skall få tillräcklig representation osv.

Detta är frågor som är mycket svåra att lösa lagstiftningsmässigt. Jag vågar därför inte lova något om när vi kommer att vara färdiga med propositionen. Det krävs en beredning, helt enkelt därför att det inte skall bli ett slarvigt förslag. Min inriktning är att förslaget skall läggas fram i tid för att den nya ordningen skall kunna träda i kraft den 1 januari 1995, men jag kan inte säga när propositionen kommer.

Anf. 28 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag vet att det kvarstår en del frågor här, men problemen är inte olösliga, och jag har fullt förtroende för att Civildepartementet har kompetens för att lösa det här. Vissa frågor är faktiskt små. Några är större, men jag tror att de ändå är lösbara. De skall ändå lösas förr eller senare, och det handlar inte om några längre frister.

Vad som är viktigt är att beslutet fattas i god tid. Låt mig precisera det till att det bör ske till sommaren. Om vi skall få en bra försöksverksamhet, måste vi förbereda detta mycket väl, och det kan vi inte göra på nyårsaftonen, då vi har annat för oss. Vi vill göra det omsorgsfullt och i god tid. Vi vill att det skall bli en bra och permanent verksamhet, och då behöver vi ett förslag från departementet till riksdagen före sommaren.

Anf. 29 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det skall bli en bra försöksverksamhet, och det är det som gör att jag också vill lägga fram ett förslag som håller. Vi behöver viss tid för detta, och jag upprepar att jag inte vill ange något datum för när propositionen skall vara färdig. Vi har stor kompetens inom Civildepartementet, och beredningen pågår för fullt.

Anf. 30 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag har tolkat statsrådets svar som mycket positivt i sak och i inställningen till beredningen. Jag gör den positiva tolkningen att statsrådet är beredd att göra allt för att denna proposition skall komma före sommaren. Kommer den hit till riksdagen, skall vi göra allt för att det skall bli ett beslut före sommaren.

Är vi överens om detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 31 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Catarina Rönnung har frågat mig om jag är beredd att initiera en informationsverksamhet till kommunernas tjänstemän och förtroendevalda om innebörden av den svenska offentlighetsprincipen.

Jag har tagit reda på att Riksdagens ombudsmän, när det gäller ärenden som kom in under 1993, har riktat kritik mot kommunernas tillämpning av offentlighetsprincipen i 21 fall. Motsvarande siffra för ärenden som kom in under 1992 var 24. Kritiken avsåg huvudsakligen kommunernas diarieföring och hanteringen av handlingar som allmänheten ville få ut, bedömningen av sekretess samt tillämpningen av meddelarfriheten.

Offentlighetsprincipen är en av grundstenarna i den svenska demokratin. Varje brott mot denna princip måste man se allvarligt på. Därför är det otillfredsställande att kommunerna i en sådan omfattning gör sig skyldiga till en felaktig tillämpning av offentlighetsprincipen.

Jag utgår från att samtliga kommuner som justitieombudsmännen riktat kritik mot har tagit denna till sig och vidtagit åtgärder för att förhindra en upprepning.

Jag utgår också från att de båda kommunförbunden kommer att öka sina informationsinsatser på detta område och att de även uppmärksammar de tillämpningsproblem som tycks finnas.

Justitiedepartementet, som ansvarar för lagstiftningen på området, har tagit fram två broschyrer avseende tillämpningen av offentlighetsprincipen och sekretesslagen. Båda broschyrerna har gått ut i mycket stora upplagor och har bl.a. använts i kurser för kommunala tjänstemän och förtroendevalda.

Jag vill också slutligen peka på reglerna om tjänstefel i brottsbalken. Om en kommunal tjänsteman eller förtroendevald gör sig skyldig till något allvarigare brott mot offentlighetsprincipen eller sekretesslagen, är det möjligt att väcka åtal för detta. Såvitt jag vet har dock den kritik som JO framfört i de ärenden som avgjorts under 1992 och 1993 inte i något fall varit så allvarlig att den lett till åtal.

De åtgärder som jag nu har nämnt anser jag för närvarande vara tillräckliga för att komma till rätta med de problem som frågan berör. Jag kommer naturligtvis att följa utvecklingen på detta område med stor uppmärksamhet.

Anf. 32 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Min fråga innehåller en allvarlig vädjan till civilministern att se till att förtroendevalda och tjänstemän informeras om det vi i Sverige har all anledning att vara stolta över – offentlighetsprincipen. Sverige är ett föregångsland i ett mycket viktigt avseende, samhällets makthavare arbetar under insyn från svenska folket. Beslut fattas inte i slutna rum. Då får offentlighetsprincipen inte schabblas bort av okunnighet eller oförstånd i den praktiska verksamheten.

En ny beklämmande företeelse är att förtroendevalda i vissa kommuner, som skall drivas mer eller mindre som företag, belagt sina tjänstemän med

munkavle. Inget negativt om kommunen får komma ut till pressen – meddelarfriheten har satts ur spel.

Budgetåret 1992/93 kom ett sextiotial anmälningar rörande brott mot offentlighetsprincipen till JO, enligt de uppgifter som jag har fått av JO:s kanslichef. Här står uppgift mot uppgift. Är det bara 45 anmälningar är det desto bättre, men det kan ändå vara 45 för många. I den här ärendegruppen får 35 % som klagat till JO rätt. I alla andra ämnesgrupper ligger kritikfrekvensen på 13–14 %.

Den broschyr som Justitiedepartementet har tagit fram om offentlighetsprincipen tycker jag borde gå direkt till kommunerna och inte bara användas i kursverksamheten. Är statsrådet villig att medverka till detta?

Anf. 33 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Jag tror att vi kan ha rätt båda två när det gäller siffrorna. Catarina Rönnungs siffror handlade om antalet anmälningar och de jag refererade till var de som har lett till kritik från JO. De skiljer sig alltså något. Jag håller med om att även om antalet är 45 kan det vara 45 för mycket. Jag vill naturligtvis medverka till att den här siffran kommer ner till noll.

Jag har haft samtal med Kommunförbundet och man har beskrivit sin informationsverksamhet. Man ordnar ett antal kurser och informerar om offentlighetsprincipen, sekretesslagen, meddelarfriheten osv.

Justitiedepartementet har tagit fram de två broschyrer som jag nämnde. De trycks i ett stort antal exemplar som också skickas till kommunerna. Den ena har redan nytryckts. Den andra är under omarbetning och kommer att vara färdig i mars. Det pågår ett informationsarbete när det gäller de här frågorna. Hittills har jag funnit att det räcker med det som pågår.

Anf. 34 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Jag är mycket glad över att statsrådet ser lika allvarligt som jag på behovet av information till kommunerna.

Jag vill erinra om att vi i riksdagen gjorde något mycket bra den 1 december, i enlighet med den proposition som kom från regeringen. Vi har nämligen skärpt kommunallagen så att allmänheten har rätt att ta del av handlingar i ett kommunalt företag där privata intressen ingår, men där kommunen har ett rättsligt bestämmande inflytande. Det är något nytt. Fullmäktige skall inte som tidigare besluta om möjligheter för allmänheten att överklaga för att kommunala företagshandlingar skall lämnas ut. Meddelarfriheten skall gälla. Det är nytt och positivt och värt att upplysa om. Jag hoppas naturligtvis att det redigeras in i den nya broschyren.

Anf. 35 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Fru talman! Catarina Rönnung förekom mig. Jag hade tänkt nämna lagstiftningen om handlings offentlighet i kommunala bolag, som jag lämnade en proposition om på höstkanten och som riksdagen antog den 1 december. Det är också ett exempel på att vi hela tiden bearbetar den här frågan och utvecklar offentlighetsprincipen. Det krävs bara 50 % ägande i ett kommunalt bolag för att offentlighetsprincipen skall gälla. Det tycker jag är ett viktigt framsteg.

I samband med att den lagen förmedlas till kommunerna görs också en informationsinsats om sekretess och meddelarfrihet. Där har vi ytterligare ett exempel på insatser som görs.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1993/94:354 om Tandläkarhögskolan i Malmö

Anf. 36 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkra att kunskap, kompetens och effektivitet i utbildningen prioriteras före lokala särintressen.

Frågan är föranledd av att jag i budgetpropositionen bedömde att behovet av tandläkare kommer att minska. Vidare angav jag i propositionen att regeringen kommer att se över de utbildningsuppdrag som tidigare getts till universiteten för det odontologiska utbildningsområdet. Mycket talar för att dessa är för stora, och regeringen lovade att återkomma senare under våren med ett förslag till nedskrivning av dessa.

Inom regeringskansliet pågår nu ett utredningsarbete om det framtida behovet av tandläkare. Avsikten är att presentera resultatet för riksdagen i april. Samtidigt kommer regeringen, som jag nämnde tidigare, att lägga fram ett förslag till nedskrivning av utbildningsuppdragen till universiteten för det odontologiska utbildningsområdet. Jag kan försäkra Sten Andersson att det förslag som regeringen då lägger fram skall vara välavvägt och att kunskap, kompetens och effektivitet i utbildningen skall säkras.

Anf. 37 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag skall bara kommentera den sista meningen. Vi får skäl att återkomma till själva sakfrågan.

Jag tycker att svaret är klargörande. Det ger visst hopp för högskolan i Malmö. Beslutet skall vara välavvägt, och utbildningen skall baseras på kunskap, kompetens och effektivitet. Det är kriterier som saknades litet grand förra gången man lade fram förslag om grundutbildningen. Men om de tillåts att dominera den här gången är jag ytterst tacksam.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:364 om fler kvinnliga professorer

Anf. 38 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Karin Starrin har frågat jämställdhetsministern vilka åtgärder som kommer att vidtas för att fler kvinnliga professorer skall utnämnas. Eftersom jag är ansvarig minister för frågor som rör högre utbildning och forskning har frågan överlämnats till mig för besvarande.

Bestämmelserna om tillsättning av tjänst som professor innebär bl.a. att vid konkurrens mellan flera i och för sig behöriga sökande är det graden av

vetenskaplig och pedagogisk skicklighet som främst skall fälla utslaget mellan de konkurrerande.

Detta är en ordning som är viktig att hålla på för att nå bästa möjliga kvalitet i forskning och utbildning vid våra universitet och högskolor. Det kan sålunda enligt min mening inte komma i fråga att av jämställdhetsskäl förbigå bättre meriterade sökande när det gäller dessa befattningar. Det är bara i det fall kandidaterna är jämbördiga som jämställdhetsaspekten kan fälla utslaget.

Det är emellertid inte tillfredsställande att det i dag finns ett så begränsat antal kvinnliga professorer. För att lösa detta problem krävs framför allt att andelen forskarutbildade kvinnor ökas. Därmed bör också andelen högt kvalificerade kvinnliga sökande till professorstjänster öka så att det blir lika vanligt att den bäst meriterade är en kvinna som att det är en man.

Det tiopunktsprogram för ökad jämställdhet i högre utbildning och forskning som redovisades i förra årets forskningsproposition, och som godkändes av riksdagen, är ett exempel på åtgärder som nu kommer att vidtas för att bl.a. stärka kvinnors möjlighet att gå vidare till forskarutbildning. Även sådana insatser som görs för att generellt öka antalet forskarutbildade kommer att ha betydelse för jämställdheten.

Jag vill också i detta sammanhang nämna att det inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde finns en grupp med representanter från universitet och högskolor som kontinuerligt arbetar med jämställdhetsfrågor inom högre utbildning och forskning.

Anf. 39 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret. Jag ställde frågan till jämställdhetsministern på grund av att jag ville höra hans värdering av att vi har en så sned könsfördelning när det gäller antalet professorer.

Jag kan hålla med om allt det som utbildningsministern säger i svaret. Men jag kan också ställa frågan: Vad händer nu? Är utbildningsministern nöjd med den dåliga kvinnorepresentationen som vi har bland professorerna? Nej, det är utbildningsministern egentligen inte. Det kan vi också tolka av svaret. Men vad görs mer konkret?

Det är helt klart att det är meriter som skall bedömas. Varför har inte det hittills gjorts tydligt nog? Det är oerhört viktigt att vid en sådan här debatt kunna konstatera att kvinnoforskningen är usel. Hierarkin och det manliga idealet försvaras hårt inom den akademiska världen. Jag tycker inte att det är någon hemlighet. Jag skulle vilja höra utbildningsministerns reaktion på det påståendet.

Utifrån det svar som jag har fått skulle jag vilja ställa en följdfråga. Hur tänker man följa upp tiopunktsprogrammet så att det verkligen blir en bättre balans när det gäller dessa siffror? Ingen av oss kan ju acceptera dem. Det är resultat som räknas. I just det aktuella fallet kunde man ha visat en vilja att förbättra siffrorna.

Anf. 40 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Låt mig snabbt svara på lejonparten av de frågor som jag fick. Jag börjar med den indirekta frågan om mina respektive Bengt Westerberg's värderingar. De är desamma i detta hänseende.

Prot. 1993/94:64
22 februari 1994

Svar på frågor

Sedan fick jag frågan om jag är nöjd. Nej, det är jag absolut inte. Jag är framför allt missnöjd med att vi har så få kvinnliga professorer och så få kvinnliga forskarstuderande. Jag är missnöjd av ett skäl som är kvalitativt. En rasande massa värdefull kompetens ligger outnyttjad. Det är min viktiga drivkraft för att göra något åt den situation som vi nu har hamnat i.

Det för mig över till frågan om hur det jämställdhetsprogram som riksdagen accepterade skall följas upp. För bara några månader sedan träffade jag lejonparten av landets kvinnliga professorer för att försöka engagera dem i arbetet. Det var en av de mest stimulerande konferenser som jag någonsin kallat till.

Vid varje tillfälle när jag har att göra med högskolornas och universitetens ledningar talar jag om betydelsen av att de sätter jämställdhetsfrågorna överst på sin dagordning. Om de inte gör det kan vi inte heller förvänta oss att deras underställda medarbetare skall göra det. Utan att vilja ta ut några segrar i förskott tycker jag att förståelsen för dessa aspekter är snabbt ökande.

Fru talman! Det innebär emellertid inte att själva professorsproblemet kommer att lösas fort. Antalet forskarstuderande kvinnor är trots allt ganska begränsat. Det tar tid innan en större grupp har meriterat sig till professors-tjänster. Jag beklagar att den tiden är så lång. Men vi har egentligen ingen möjlighet att korta den utan att begå våld på ännu viktigare värderingar som hänger samman med att vetenskaplig och pedagogisk kompetens skall fälla utslaget.

Anf. 41 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Det är bra att utbildningsministern har en drivkraft för att få bättre balans i dessa frågor. Jag tänker noga följa det tiopunktsprogram som vi har fattat beslut om. Det är oerhört viktigt.

Läget är egentligen inte fullt så uruselt. Vi har 35 % kvinnor som är forskarstuderande. Dessa 35 % som finns på universiteten borde ge en större möjlighet att tillsätta några professorstjänster med kvinnor. Det är inte fullt så illa som det ser ut. Det skall naturligtvis bli mycket bättre även på det området. Men min fråga blir ändå: Varför finns det fortfarande bara 6 % kvinnor bland professorerna i dag?

Jag vill göra en möjlig tolkning. Meriterna skall vara helt jämförbara. Det är helt klart. Då skall minoritetsskyddet kunna gälla. Men är det även så att ämnet, kvinnoforskningen, inte är fullt så intressant?

Anf. 42 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag tror inte att problemet ligger i kvinnoforskningen som disciplin, även om jag gärna instämmer i att vi behöver mer kunskap om det också. Mitt litet dystra svar går tillbaka till att vi nu ser effekterna av många herrans år av bristande jämställdhet i samhället i övrigt. Det tar sin tid – i synnerhet i den akademiska världen med den meriteringsordning som vi har – att få genomslag för det tänkande som nu i större utsträckning präglar hela vårt samhällsliv.

Fru talman! Jag delar inte uppfattningen att det akademiska livet som helhet hårt försvarar manliga ideal. Det finns säkerligen de som gör det – det

gör det även i övriga samhället. Jag håller inte med om att detta är en särprägel på det akademiska livet. Jag har stora förhoppningar om att kvinnor kommer att hävda sig väl. Kvinnor klarar sig väl så bra som männen när de söker samma professorstjänst.

Prot. 1993/94:64
22 februari 1994

Svar på frågor

Anf. 43 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag är också klart medveten om att det kommer att ta sin tid. Jag har en minst lika stark förhoppning som utbildningsministern att vi skall kunna rätta till detta. För att detta skall ske måste kvinnlig kunskap och disciplinen som sådan, dvs. forskningsämnena, bli rättvist behandlade och rättvist bedömda. Vi har ett gemensamt intresse och ansvar att verkligen följa upp det. Jag vill tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkande 1993/94:SkU28
Lagutskottets betänkanden 1993/94:LU14 och LU15
Utbildningsutskottets betänkanden 1993/94:UbU3 och UbU4

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1993/94:162 Handel med el i konkurrens

Redogörelse
1993/94:RJ1 Styrelsens för stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond berättelse
över fondens verksamhet och förvaltning under år 1993

Utrikesutskottets betänkande
1993/94:UU21 Situationen i det tidigare Jugoslavien

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 18 februari

1993/94:94 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Beatrice Ask om fristående skolor:

Den s.k. trosrörelsen har på kort tid startat ett flertal från varandra formellt oberoende s.k. kristna skolor i olika delar av landet. Skolorna representeras av allt från Livets ords skola i Uppsala med 420 elever till mycket små, nystartade skolor.

Det vid en internationell jämförelse mycket generösa stödet till fristående skolor har tillsammans med en ganska yttlig prövning i samband med godkännande av fristående skolor sannolikt bidragit till den snabba ökningen av antalet skolor i trosrörelsens regi.

Utvecklingen av ett större antal skolor med en fundamentalistisk tolkning av olika ideologier – oavsett om dessa är kristna, islamiska eller materialistiska – är olycklig utifrån synen på grundskolans betydelse som mötesplats för barn med olika bakgrund socialt, kulturellt och ideologiskt.

Flera rapporter från trosrörelsens skolor pekar på att åtminstone några av skolorna inte lever upp till läroplanens krav på allsidighet, demokratiskt förhållningssätt och tolerans. Det finns tecken på att skolorna förmedlar ett ensidigt budskap, som kan vara svårt att ta emot för ungdomar i känslig ålder.

Bl.a. visar såväl Skolverkets rapport från Livets ords skola i Uppsala som tidningsintervjuer med en pojke från Hannaskolan i Örebro på att väsentliga delar av NO-undervisningen undanhålls eleverna, samt att det finns tecken på att undervisningen i religionskunskap är selektiv. Uppgifter om att tungomålstalande förekommit inom den obligatoriska skolans ram förekommer också. Ett mycket starkt religiöst tryck förefaller läggas på känsliga barn och ungdomar.

Kommer regeringen också fortsättningsvis att utforma skolpengen som om det vore ett väsentligt samhälleligt intresse att stimulera uppkomsten av fristående skolor med extrem konfessionell prägel?

Är statsrådet beredd att med kraft verka för att alla fristående skolor uppfyller läroplanens krav på allsidighet och tolerans?

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att förhindra att barn och unga inom den obligatoriska skolans ram tvingas till handlingar och upplevelser som kränker deras integritet?

1993/94:95 av Lars Werner (v) till statsministern om byggkrisen:

Anledningen till att jag ställer denna fråga till statsminister Carl Bildt är att det är oklart vilket statsråd det är som har ansvar för bygg- och bostadssektorn.

Den djupa byggkrisen förvärras. En katastrofal situation fortsätter att förvärras. Allt fler blir arbetslösa, investeringarna inom nästan alla byggsektorer sjunker mer än vad man tidigare befarat. En hel generation byggnadsarbetare försvinner. Bygghänsynen slås ut, resursbrist väntas när konjunkturen vänder. Byggandet är i vissa avseenden nere på 1930-talsnivå.

Regeringens satsningar på infrastruktur, ombyggnad, underhåll, m.m. är långt ifrån tillräckliga. Tvärt emot önskvärt bidrar regeringens förslag till att fördjupa krisen, t.ex. genom beslutet om ytterligare neddragning av bostadssubventionerna.

Regeringens handlingsförklaring eller ovilja att agera skadar landets eko-

nomi på både kort och lång sikt. Ministrar och regeringens företrädare ger otydliga, ibland motstridiga, signaler om vad som skall ske. Byggsektorn för-lamas i stället för att utvecklas.

Ett ytterligare ROT-program diskuteras nu. Det är dock oklart vad det kommer att innehålla och hur det skall utformas. Regeringen har hittills gett olika besked. Riksdagens utskott har tvingats ta över ansvaret. Med denna interpellation vill vi påskynda beslutsprocessen, vilket är synnerligen angelä-get.

Nedgången i byggsektorn påverkar den samlade svenska ekonomin nega-tivt. Raset enbart i bostadsbyggandet motsvarar ett BNP-bortfall på 2 % 1994.

Lite fakta:

Nyproduktion bostäder:

	1990	1994 (prognos)
Flerbostadshus	41 000	9 000
Egnahem	28 000	3 000

Bostadsbyggandet riskerar att bli internationellt sett rekordlångt 1994. Bo-stadsinvesteringarnas andel av BNP kan bli 2,2 %, vilket är en bottennote-ring inom OECD. Genomsnittet för OECD-länderna ligger runt 5,2 %. Bo-verket konstaterar att 35 000 lägenheter behöver byggas per år för att klara behovet.

Ombyggnad av bostäder faller:

Utfall 1992	1993 (prognos)	1994 (prognos)
+ 14 %	- 10 %	- 35 %

Landets samlade bygginvesteringar faller kraftigt:

Utfall 1992	1993 (prognos)	1994 (prognos)
- 7 %	- 18 %	- 22 %

Den totala summan av underhållsarbeten beräknas för 1993 och 1994 ligga på oförändrad nivå. (Källa: SCB, Byggtreprenörerna, Byggnadsarbetar-förbundet.)

Sammanfattningsvis kan man konstatera att mindre öknings av byggan-det inom industrin och väg- och anläggningssektorn inte på något sätt kan kompensera fallet inom de andra sektorerna. Särskilt allvarligt är fallet inom bostadssektorn – både nyproduktion och ROT-verksamhet ligger på en mycket lägre nivå än vad man tidigare hoppats på.

Investeringar inom infrastruktur riskerar att ha full effekt under kom-mande högkonjunktur.

Riksdagen bör fatta beslut om en långsiktig bostadspolitik som motverkar raset i nyproduktionen av bostäder. De kraftiga svängningar som sker i bygg-

investeringsvolymen är ekonomiskt skadliga och bäddar bl.a. för nya bostadslöshetskriser och överhettning på byggmarknaden i slutet av 1990-talet. De upprepade försämringarna av villkoren för nyproducerade bostäder har förlamat marknaden.

Sysselsättningen i byggbranschen beräknas gå ner med 40 % från 1991 till 1994. En fortsatt minskning väntas. I januari 1994 var 31 % av byggnadsarbetarna arbetslösa, 18 % av arkitekterna, 27 % av målarna, osv.

70 % av gymnasieeleverna på bygglinjerna har inte kunnat erbjudas praktikplatser. Bland dem som blev av med sina byggjobb var två av tre under 30 år. Antalet yngre i byggarbete sjönk med mer än 50 % på tre år.

En så omfattande utslagning av en hel yrkeskår riskerar att bli ett allvarligt problem när konjunkturen vänder. I en framtida högkonjunktur försvåras utvecklingen när byggnadsarbetarkåren är dels för liten, dels till stor del är äldre.

Ett riktigt ROT-program måste till. Riksdagens beslut om skattereduktion för reparation av bostäder räcker inte. Av anvisade 800 miljoner kronor till underhåll av kommunala byggnader har merparten förbrukats. Anslagna medel till andra kvantitativt mindre stöd såsom bidrag till ombyggnad av äldre bostäder, RBF-stöd, har förbrukats i början av 1994.

AMS konstaterar i en skrivelse till regeringen: "Merkostnaden för staten i det korta perspektivet för att stimulera ett ökat byggande är i det närmaste försumbar. I det längre perspektivet ger en sådan satsning ett positivt tillskott till statens finanser genom minskade utgifter för arbetslöshetsunderstöd och ökade skatteinkomster genom fler i arbete." AMS föreslår därför att medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte förbrukats används som stöd till bygginvesteringar, sammanlagt ca 2,5 miljarder.

Byggnadsarbetarförbundet, Byggtreprenörerna m.fl. har skissat på ett ROT-program. Staten skulle förslagsvis gå in med ett 25-procentigt investeringsstöd till renovering av bostäder. Det skulle vara aktuellt för ca 100 000 lägenheter. Investeringar för 25 miljarder skulle utföras. Statens utgift skulle bli ca 4,4 miljarder. Ökade intäkter och uteblivna utgifter för staten skulle uppgå till 15,7 miljarder. Sammanlagt skapas en vinst för staten på 11,3 miljarder, 58 000 nya jobb och 100 000 nyrenoverade lägenheter.

Riksdagen bör snarast fatta beslut om ett nytt ROT-program. Viktigt ur fördelnings- och segregeringssynpunkt är att stödet riktas till miljonprogramområden och andra områden där andelen låginkomsthushåll ökar. Vänsterpartiet föreslår i sitt förslag till statsbudget för kommande budgetår att 3,3 miljarder anslås till ROT-verksamhet inom bostadssektorn och offentliga byggnader och anläggningar.

Ett investeringsstöd till nyproduktion under 1994 behövs för att motverka den extremt låga nyproduktionen. Vänsterpartiet föreslår ett investeringsstöd på 15 % till nyproduktion till en kostnad av ca 400 miljoner kronor.

Regeringens egen bostadsutredare Georg Danell konstaterar själv i Svenska Dagbladet den 17 februari 1994 att bostadsbyggandet måste stimuleras, inte minst i storstäderna.

Dessa statliga stöd skall utformas så att största möjliga miljöhänsyn tas. Miljöanpassade investeringar ger samtidigt relativt många arbetstillfällen. Trots att situationen inom byggsektorn är exceptionell och kräver snabba

och drastiska åtgärder måste grundläggande principer inom bygg- och bostadssektorn upprätthållas.

En långsiktig effekt som regeringen inte tagit hänsyn till är att neutraliteten mellan olika upplåtelseformer hotas av den sammanlagda effekten av regeringens bostads-, finans- och skattepolitik.

SABO visar i sina beräkningar i rapporten Obalanser i bostadssektorn att hyresgäster drabbas av större kostnadshöjningar än boende i egna hem och villor. Den nuvarande regeringspolitiken betyder t.ex. att kostnaden för en hyresrätt som år 1992 var lika stor som för motsvarande egna hem är 28 % dyrare sex år senare.

Denna utveckling är naturligtvis oacceptabel. För Vänsterpartiet är detta särskilt allvarligt eftersom det skulle drabba låginkomsthushåll i hög grad. Regeringen bör redovisa hur neutraliteten mellan olika upplåtelseformer skall bibehållas. Två av flera tänkbara sätt att göra detta är att inte skära ned räntebidragen och att införa ett stöd till hyresrätter som motsvarar värdet av avdragsrätten för egna hem.

Andra åtgärder som riksdagen – när nu regeringen inte fungerar – snarast bör genomföra: att få till stånd en fungerande bostadskreditmarknad, att påskynda investeringar i infrastruktur som kan ingå i det framtida kretsloppssamhället (tele- och datakommunikation, järnväg, annan kollektivtrafik, gynna nya miljöanpassade byggnader och va-system etc.).

Upprustning av äldre kulturhistoriskt värdefulla byggnader bör prioriteras, gärna genom att ta till vara äldre byggnadsarbetarens kunskaper och erfarenheter innan det är för sent.

Snabba besked om ett miljöanpassat ROT-program och stöd till nyproduktion av bostäder behövs. Om de negativa effekterna av byggsektorns nedgång skall lindras måste beslut tas nu.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga statsministern:

1. Kommer regeringen att stödja Vänsterpartiets och Socialdemokraternas förslag om ökade investeringsvolymerna i byggsektorn?
2. Vilka ytterligare förslag till åtgärder avser regeringen att presentera för att motverka den fördjupade byggkrisen?
3. Är det regeringens bedömning att ytterligare försämringar av bostadssubventionerna är ett steg i rätt riktning för att lösa byggkrisen?
4. Vad avser regeringen vidta för åtgärder för att upprätthålla kostnadsneutraliteten mellan olika upplåtelseformer?

1993/94:96 av *Sylvia Lindgren* (s) till näringsministern om turism och Invest in Sweden:

Turistnäringen är oerhört viktig för Sverige. Besöksnäringen är sysselsättningsintensiv. Neringen skapar lika många helårsarbetstillfällen som exempelvis massa- och pappersindustri och grafisk industri tillsammans. Besöksnäringen (varuhandel, restauranger, hotell och transportörer) i Stockholms län har ca 165 000 anställda.

Besöksnäringen är, enligt många bedömare, den bransch som i dag har bäst utvecklingsmöjligheter av alla.

Vi behöver besökare från andra länder. Det gäller inte enbart Stockholm som huvudstad utan samtliga delar av landet, alltifrån norr till söder.

Att bedriva en bra marknadsföring inom turistnäringen har inte enbart som syfte att visa upp vårt vackra land och vad vi gör här. Det handlar också om att upphandla tjänster, positivt marknadsföra Sverige för att skapa nya arbetstillfällen, få utländska företag att investera i Sverige osv.

Konkurrensen bland regioner och städer är stenhård och utbudet av mäsor, utställningar, investeringsmagasin m.m. är i stort sett oändligt. För att nå resultat i marknadsföringen krävs inte bara resurser. Minst lika viktigt är att ha ett samlat grepp över verksamheten och kontroll över att aktiviteter når rätt målgrupp.

Verksamheten vid Styrelsen för Sverigebilden påbörjades under hösten 1992 genom bl.a. upphandling av informations- och marknadsföringstjänster inom turistområdet. Inom verksamheten finns ett speciellt projekt – Invest in Sweden.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga näringsministern följande:

Hur följer näringsministern upp verksamheten och projektet Invest in Sweden?

Ämnar näringsministern ta några initiativ för att få fart på projektet?

den 22 februari

1993/94:97 av *Leo Persson* (s) till kommunikationsministern om Telerespons AB:

Telerespons AB är ett dotterföretag till Telia, f.d. Televerket. Telerespons AB har ca 2 250 anställda och har verksamhet vid 21 orter.

Företaget brukar i sin marknadsföring argumentera att den nya tekniken ger möjlighet att förlägga teletjänster var som helst i landet. Flera exempel på utflyttning av teletjänster finns, t.ex. att SAS flyttat ut bokningscentralen till Sveg.

Denna stora möjlighet till decentralisering avser uppenbarligen inte Telerespons AB att utnyttja. Det är i stället aktuellt med beslut som går i centraliserande riktning. Enligt planerna skall antalet anställda minskas med 800 personer, till 1 450. Samtidigt skall bolagets produktionsverksamhet vara förlagd till enbart 13 orter. På följande platser kommer verksamheten helt att läggas ned eller att reduceras betydligt: Visby, Jönköping, Skellefteå, Falun, Göteborg, Malmö, Falköping, Luleå, Sundsvall och Norrköping.

Staten är ägare till Telia. Jag anser att det kan vara riktigt att ha uppfattningen att varje företag skall bära sina kostnader och även ge avkastning. Men det finns en faktor som inte får glömmas bort, och det är de konsekvenser som blir följden av stora omläggningar vid strukturrationaliseringar. I det här aktuella fallet försvinner Telerespons AB:s verksamhet från åtta orter, och det finns ingen konsekvensanalys gjord. I dessa tider med stor arbetslöshet och speciellt med avvecklingen av i huvudsak kvinnoarbetsplatser på de nu utpekade orterna är detta helt oacceptabelt. Vad gäller Falun försvinner 40 arbetsplatser, och totalt gäller det 800 arbetsplatser med i huvudsak kvinnor.

Den förändring som nu skett när de statliga affärsverken ombildats till bolag är inte acceptabel. Bolagsordningen borde kräva att de bolag som nu övertagit eller är på väg att överta affärsverkens uppgifter även framdeles har ett regionalpolitiskt ansvar. I detta ansvar måste även ingå att ha skyldighet att göra en samhälls- eller konsekvensanalys innan verksamheten läggs ner. Enligt uppgift är det inte av ekonomiska skäl som de mindre enheterna läggs ner utan andra skäl anges.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga kommunikationsministern följande:

Kan kommunikationsministern tänka sig att medverka till att en konsekvensutredning genomförs?

Vilka åtgärder avser kommunikationsministern, som representant för ägaren – staten, att vidta för att ålägga Telia ett regionalpolitiskt ansvar?

Kan kommunikationsministern tänka sig att medverka till en förändring i bolagsordningen som klart reglerar ett regionalpolitiskt ansvar?

13 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 18 februari

1993/94:366 av *Birthe Sörestedt* (s) till kulturministern om placeringen i häkte av personer som tagits i förvar:

I dag finns ett åttiotal personer placerade i häkte som varken är misstänkta för eller har begått något brott, utan de är tagna i förvar enligt utlänningslagen. Dessa personer bör över huvud taget inte förvaras inom kriminalavården.

Jag vill fråga:

Vad ämnar invandrarministern göra för att dessa personer skall få ett bättre omhändertagande?

1993/94:367 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Beatrice Ask om skolorundervisningen i matematik:

Såvitt är känt inför regeringens kommande beslut om kursplaner för grundskolan kommer kursplanen i ämnet svenska att innehålla ett särskilt avsnitt om undervisningen av barn med särskilda behov. Det är bra och kan vara ett viktigt medel för att säkra att alla barn får en chans till grundläggande kunskaper i ämnet.

Matematikämnet är liksom svenskan grundläggande för barnens möjligheter till utveckling i andra ämnen. Vikten av djup förståelse redan under de första skolåren har här inte uppmärksamats lika mycket som beträffande svenskämnet. Detta har lett till att många barn fått en dålig start i ämnet. Detta är säkert en av orsakerna till det dåliga intresset för det naturveten-

skapliga programmet liksom till att många barn tycker ämnet är viktigt men "dötråkigt".

Kommer statsrådet att verka för att man också i kursplanen i matematik beaktar djup förståelse av ämnet?

den 21 februari

1993/94:368 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om förhållandena i Östtimor:

På kyrkogården i Dili den 12 november 1991 genomförde indonesisk militär en massaker varvid ca 200 personer dödades.

Ett TV-team under ledning av den brittiske filmaren John Pilger har nyligen besökt Östtimor. Han har intervjuat ögonvittnen från massakern i Dili. Inför TV-kamerorna skildrar de hur överlevande fördes till sjukhuset, där de dödades med gift under medverkan av militär och läkare.

Sverige uppmanade den indonesiska regeringen efter massakern den 12 november 1991 att undersöka händelserna noggrant och opartiskt.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till utrikesministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta med anledning av ovan angivna uppgifter?

1993/94:369 av *Hans Göran Franck* (s) till statsrådet Görel Thurdin om starkströmsledning i Bergshamra:

Genom stadsdelen Bergshamra i Solna går en starkströmsledning som tillhör Stockholm Energi AB. Ledningen som går rakt genom bebyggelsen ovan jord har skapat stor oro för betydande hälsorisker bland befolkningen, särskilt bland barnfamiljer. Det gäller att söka finna en lösning som innebär att kraftledningen kan flyttas på ett acceptabelt sätt inom Ekoparken.

Jag får därför fråga statsrådet Görel Thurdin:

Är regeringen beredd att, i avvaktan på att kraftledningarna i södra Bergshamra i Solna grävs ned under jord, verka för en temporär lösning som undanröjer riskerna för de boende?

14 § Kammaren åtskildes kl. 14.58.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LENA JÖNSSON

Tisdagen den 22 februari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1993/94:353 om bensin och miljö	1
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Magnus Persson (s)	
3 § Svar på fråga 1993/94:362 om upparbetning av kärnbränsle ...	3
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Lena Klevenås (s)	
4 § Svar på fråga 1993/94:358 om gränskontrollen	6
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Ingela Mårtensson (fp)	
5 § Svar på fråga 1993/94:365 om bidraget till ungdomspraktikanter	8
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Monica Öhman (s)	
6 § Svar på fråga 1993/94:356 om ett skånskt regionförbund	10
Civilminister Inger Davidson (kds)	
Bengt Harding Olson (fp)	
7 § Svar på fråga 1993/94:357 om kommunerna och offentlighetsprin-	
ciple	12
Civilminister Inger Davidson (kds)	
Catarina Rönning (s)	
8 § Svar på fråga 1993/94:354 om Tandläkarhögskolan i Malmö ...	14
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
9 § Svar på fråga 1993/94:364 om fler kvinnliga professorer	14
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Karin Starrin (c)	
10 § Förnyad bordläggning	17
11 § Bordläggning	17
12 § Anmälan om interpellationer	
1993/94:94 av Inger Lundberg (s) om fristående skolor	17
1993/94:95 av Lars Werner (v) om byggkrisen	18
1993/94:96 av Sylvia Lindgren (s) om turism och Invest in Swe-	
den	21
1993/94:97 av Leo Persson (s) om Telerespons AB	22
13 § Anmälan om frågor	
1993/94:366 av Birthe Sörestedt (s) om placeringen i häkte av	
personer som tagits i förvar.	23
1993/94:367 av Inger Lundberg (s) om skolundervisningen i	
matematik	23
1993/94:368 av Ingela Mårtensson (fp) om förhållandena i Öst-	
timor	24

